

31.12.2019

EOAK/2347/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

ENNAKKOÄÄNESTYKSEN VAALIJÄRJESTELYT PORNAISTEN KUNNASSA

1 OMA ALOITE

Määräsin kaksi eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiestä suorittamaan 8.4.2019 ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen satunnaisesti valituissa eduskuntavaalien ennakkoäänestyspaikoissa.

Eduskunnan oikeusasiamies on osa YK:n vammaissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityistä huomiota muun muassa vammaisten henkilöiden osallistumisen mahdollisuuksiin sekä toimitilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin. Vammaissopimuksen 29 artikla koskee nimenomaisesti osallistumista poliittiseen ja julkiseen elämään.

Ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen tarkoituksena oli selvittää ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä tilojen yleistä järjestystä ja äänestystapahtuman sujuvuutta. Tarkastuksessa todetut havainnot ja sovellettavat oikeusohjeet ovat tämän päätöksen liitteenä olevassa tarkastuspöytäkirjassa (EOAK/1670/2019).

Pornaisten kunnassa tarkastettava ennakkoäänestyspaikka oli Pornaisten kunnanviraston valtuustosali. Ennakkoäänestyspaikassa havaittiin tarkastuspöytäkirjassa todettuja puutteita.

Edellä todetun johdosta otin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi, oliko ennakkoäänestyspaikkojen vaalijärjestelyt toteutettu asianmukaisesti.

2 SELVITYS

Oman aloitteeni johdosta hankittiin Pornaisten kunnan keskusvaalilautakunnan selvitys ja kunnanhallituksen lausunto. Niissä todettiin seuraavaa.

Pornaisten kunnanhallitus yhtyi kokouksessaan 3.6.2019 § 158 keskusvaalilautakunnan 24.5.2019 § 27 antamaan selvitykseen ja ilmoitti sen lausuntonaan eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Keskusvaalilautakunnan selvityksen mukaan Pornaisten kunnassa on yksi ennakkoäänestyspaikka kunnanviraston valtuustosalissa. Varsinaisena äänestyspäivänä äänestyspaikkoja on kolme.

Sisäänkäynnin jyrkkyyden osalta on käyty keskusteluja kunnan teknisen toimen kanssa. Sisäänkäynti tullaan korjaamaan siten, että se täyttää paremmin esteettömyydelle asetetut vaatimukset.

Vaalivirkailijoilta saadun tiedon mukaan eduskuntavaalien ennakoäänestyksessä jäi yhden henkilön avustaminen kirjaamatta äänestäjistä pidettävään luetteloon. Tarkastuksen jälkeen ennakoäänestyspaikalla oli kaksi avustettavaa äänestäjää, joista tehtiin asianmukaiset merkinnät äänestäjistä pidettävään luetteloon.

Äänestystilan esteettömän vaalikopin osalta keskusvaalilautakunta toteaa vaalivirkailijoilta saadun tiedon mukaan, ettei ennakoäänestyksen aikana ollut yhtään sellaista henkilöä, joka olisi tarvinnut apua alustalevyn sylissä pitämiseen, joten tältä osin kenenkään vaalisalaisuus ei vaarantunut.

Tarkastuksen jälkeen ennakoäänestyspaikassa ja vaalipäivän äänestyspaikoissa oli käytettävissä suurennuslasit.

Selvityksessä todetaan vielä, että europarlamenttivaalien ennakoäänestykseen järjestetään asianmukaisempi äänestyspaikka, jotta se täyttää paremmin esteettömän vaalikopin vaatimukset.

3 RATKAISU

Eduskuntavaalien ennakoäänestyspaikkojen tarkastuksessa tehtyjen havaintojen perusteella Pornaisten kunnanviraston ennakoäänestyspaikassa oli todettavissa puutteita.

Eryteisesti huomiota kiinnitettiin siihen, että äänestystilassa ei ollut niin sanottua esteetöntä äänestyskoppia tai muuta sellaista äänestyspaikkaa, jossa pyörätuolia tai muuta liikkumisen apuvälinettä käyttävä henkilö voisi äänestää muiden katseilta suojattuna. Vaalitoimitsijoiden mukaan apuvälineitä käyttäville tarjottiin äänestyskoppiin syliin asetettava vanerinen alusta, jossa ei ollut reunoja. Tarkastajien havaintojen mukaan henkilö, joka tarvitsee apua alustan sylissä pitämiseen, ei voi äänestää ilman, että häntä avustavalla henkilöllä ei olisi suoraa näköyhteyttä äänestystapahtumaan.

Lisäksi erityistä huomiota kiinnitettiin siihen, että Pornaisten kunnan vaalitoimitsijoiden mukaan äänestäjien avustamisesta ei tehty merkintöjä äänestäjistä pidettävään luetteloon, kuten oikeusministeriön vaaliohjeessa edellytetään.

Olen aikaisemmissa ennakoäänestyspaikkoja koskevissa ratkaisuisiani todennut, että äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusalue ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Jos äänestäjä tarvitsee kirjoitusalueen kannattamiseen vaalivirkailijan apua, näkösuojan mataluuden vuoksi virkailijalla on suora näköyhteys äänestystapahtumaan. Näkemykseni mukaan tällainen irrallinen syliin asetettava kirjoitusalue ei siten täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Pidän myönteisenä, että äänestyspaikalla oli ryhdytty heti tarkastuksen jälkeen korjaaviin toimenpiteisiin. Saadun selvityksen mukaan tarkastuksen jälkeen ennakoäänestyspaikassa ja vaalipäivän äänestyspaikoissa oli käytettävissä suurennuslasit. Lisäksi tarkastuksen jälkeen ennakoäänestyspaikalla tehtiin asianmukaiset merkinnät äänestäjistä pidettävään luetteloon.

Keskusvaalilautakunta ilmoitti selvityksessään myös, että europarlamenttivaalien ennakoäänestykseen järjestetään asianmukaisempi äänestyspaikka, jotta se täyttää paremmin esteettömän vaalikopin vaatimukset. Kunnanviraston valtuustosalin sisäänkäynti tullaan korjaamaan siten, että se täyttää paremmin esteettömyydelle asetetut vaatimukset.

Edellä todetun vuoksi asia ei ole johtanut muihin toimenpiteisiin laillisuusvalvontani puitteissa, kuin että kiinnitän keskusvaalilautakunnan ja kunnanhallituksen huomiota tarkastuspöytäkirjassa todettujen seikkojen aiheuttamiin ongelmiin esteettömyydelle ja saavutettavuudelle sekä vaalisalaisuuden turvaamiselle.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä toteamani Pornaisten kunnanhallituksen ja keskusvaalilautakunnan tietoon. Lähetän ratkaisuni tiedoksi myös oikeusministeriölle.